

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ПЕДАГОГІЧНИЙ ІНСТИТУТ

КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор

з науково-методичної
та навчальної роботи

О. Б. Жильцов

2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОДФП. 02 ОСНОВИ ПРИРОДНИЧО-МАТЕМАТИЧНИХ НАУК З
МЕТОДИКОЮ

(повна назва навчальної дисципліни за навчальним планом)

для студентів

спеціальності	012 Дошкільна (шифр і назва спеціальності)
освітнього рівня	першого (назва освітнього рівня, ОКР)
освітньої програми	012.00.01 Дошкільна освіта (шифр і назва освітньої програми)
спеціалізації	Початкова освіта; іноземна (назва спеціалізації)

Київ-2021

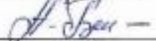
Розробники:

Вертугіна Валентина Миколаївна – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти.

Літченко Олена Дмитрівна– кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти

Робочу програму розглянуто і затверджено на засіданні кафедри дошкільної освіти

Протокол від 06 січня 2021 р. № 9

Завідувач кафедри – Г.В. Беленька

Робочу програму погоджено з гарантом освітньої програми __. __.2021 р.

Гарант освітньої програми (О.А. Половіна)

Робочу програму перевірено

__ . __ .2021 р.

Заступник директора М.А. Машовець

Пролонговано:

на 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « __ » __ 20__ р. протокол № __

на 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « __ » __ 20__ р. протокол № __

на 20 __/20__ н.р. _____ (підпис) _____ (ПІБ), « __ » __ 20__ р. протокол № __

1. Опис навчальної дисципліни

Предмет: інтегрована методика ознайомлення дітей дошкільного віку з основами природничо-математичних наук.

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання			
	денна		заочна	
Вид дисципліни	обов'язкова			
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська			
Загальний обсяг кредитів / годин	2/60			
Курс	1-й		1-й	
Семестр		2		2
Кількість змістових модулів з розподілом:		2		2
Обсяг кредитів		2		2
Обсяг годин, в тому числі:		60		60
Аудиторні		28		8
Модульний контроль		4	-	-
Семестровий контроль	-	-	-	-
Самостійна робота		28		52
Форма семестрового контролю	Залік		Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета полягає у наданні студентам знань про особливості сприйняття дітьми дошкільного віку оточуючого світу, зміст і методи ознайомлення з основами природничо-математичних наук; формуванні умінь інтегрувати доступну наукову інформацію у продуктивні види діяльності дітей, доцільно застосовувати форми організації освітнього процесу, враховувати інтереси та потреби кожної дитини в процесі навчання.

Основні завдання дисципліни:

- розширення та систематизація знань студентів з основ природничо-математичних наук;

- формування вмінь інтегрувати інформацію з різних галузей науки і в доступній формі доносити її дітям; опрацьовувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологією і методикою запровадження інтегрованого тематично-проектного навчання в умовах закладу дошкільної освіти;

- розвиток критичного мислення та творчості в питаннях створення розвивального середовища дошкільного закладу, вибору методів природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку;

- підготовка студентів до здійснення пошуково-дослідницької діяльності в контексті вирішення практичних завдань з курсу.

Зміст та методика викладання інтегрованого курсу «**Основи природничо-математичних наук з методикою**» передбачають формування у студентів таких компетентностей:

- **ЗК-2** : здатність до самостійного пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел;

- **ЗК-3** : здатність ідентифікувати, формулювати та розв'язувати проблеми щодо природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку ;

- **ЗК-5** : здатність до планування, складання прогнозів і передбачення наслідків власної професійної та інноваційної діяльності щодо реалізації змісту освіти дітей дошкільного віку за освітніми лініями «Дитина у природному довкіллі» й «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі»;

- **ФК 2** : здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку первинних уявлень про довкілля на матеріалі природничо-математичних наук;

- **ФК6** : здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку навичок безпечної поведінки і діяльності в побуті, природі й довкіллі .

У результаті вивчення двох модулів з дисципліни (ОДФП.02) студенти **повинні вміти:**

- **ПРН 8** : будувати освітній процес з урахуванням основних закономірностей природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку; володіти вміннями, необхідними для реалізації БКДО та чинних освітніх програм щодо реалізації освітніх ліній «Дитина у природному довкіллі» й «Дитина у сенсорно-пізнавальному просторі»; визначати завдання і зміст діяльності дітей раннього і дошкільного віку в природі на основі програм дошкільної освіти;

- **ПРН 12** : володіти технологіями організації природничо-розвивального середовища в групах дітей раннього і дошкільного віку;

- **ПРН 16** : розробляти плани та конспекти різних форм природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку з урахуванням вікових особливостей та індивідуальних відмінностей.

Примітка. Вивчення інтегрованого курсу «Основи природничо-математичних дисциплін з методикою» передбачається на 1 курсі (II семестр), на II курсі (III і IV семестр). Форма контролю на I курсі – залік, на II курсі – екзамен. Змістове наповнення курсу поділено на 5 модулів: 1. Теоретичні засади формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. 2. Методика формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (1 курс). 3. Теорія і методика формування сенсорно-пізнавальної компетентності дітей раннього та дошкільного віку. 4. Інтегративний підхід у формуванні життєвої компетентності дітей дошкільного віку. 5. Інновація та інклюзія у засвоєнні основ природничо-математичних наук дітьми дошкільного віку.

4. Структура навчальної дисципліни

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	денна форма						
	усього	у тому числі					
лекції		семінари	Практичні	Лабораторні	самос-робота	мкр	
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1							
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ							
Тема 1. Природа України. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку		2					
Тема 2. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку		2	2	2	2		
Усього за I модуль	26	4	2	2	2	14	2
Змістовий модуль 2							
МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ							
Тема 3. Становлення методики ознайомлення дітей з природою. Методи безпосереднього ознайомлення з природою		4		2			
Тема 4. Методи опосередкованого ознайомлення з природою		2		2			
Тема 5. Форми організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку		2		2			
Тема 6. Особливості організації роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку		2	2				
Усього за II модуль	34	10	2	6		14	2
Усього	60 год	14 год	4 год.	8 год.			

5. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лекція 1. Вступ. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

Актуальність проблеми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Природа України. Фітоценози. Змістовий стрижень формування елементів екологічної культури у дошкільників: система уявлень про життя рослин і тварин, їх зв'язок із середовищем.

Базовий компонент дошкільної освіти (БКДО) – стандарт дошкільної освіти України. Змістові лінії БКДО, зокрема «Дитина в природному довкіллі» Вимоги БКДО до рівня освіченості і вихованості дітей на кінець дошкільного віку.

Чинні програми навчання і виховання дітей в закладах дошкільної освіти (ЗДО) : Програми «Дитина», «Дитина в дошкільні роки», «Впевнений старт», «Я у Світі» тощо. Змістове наповнення в програмах з розділу «Дитина в природному довкіллі»

Концепція екологічної освіти. Екологічна освіта особистості. Мета, завдання і принципи. Модель екологічно-спрямованої особистості. Становлення поняття «екологічна культура». Екологічна культура як результат екологічної освіти. Екологічна культура педагога. Екологічна освіта – новий напрям дошкільної педагогіки. Мета і завдання екологічної освіти дітей дошкільного віку. Екологічна освіта у системі формування життєвої компетентності дитини, природничо-екологічна компетентність як складова життєвої компетентності дошкільника. Напрями формування природничо-екологічної компетентності дитини дошкільного віку. Емоційно-ціннісне ставлення дошкільника до природи – прояв зачатків екологічної культури. Базисні поняття для утворення системи знань про природу у дітей дошкільного віку. Позитивне ставлення до природи як результат формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові поняття теми: БКДО, фітоценози, угруповання, екологічна культура, екологічна освіта, природничо-екологічна компетентність, екологічні уявлення, екологічна культура, еколого-доцільна поведінка, екосистеми,

Основна література: 4, 5.

Додаткова література: 1

Семінар 1. Еко-освіта майбутнього вихователя як основа відповідального лідерства (2 год.)

Лекція 2. Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.)

Психолого-педагогічна оцінка впливу природного довкілля на особистісне становлення дитини дошкільного віку. Значення природного розвивального середовища у формуванні природничо-екологічної компетентності дошкільника (створення умов для повноцінного всебічного розвитку дітей; реалізація програмового змісту освітнього напрямку «Дитина у природному довкіллі»; опора на особистісно-орієнтовану модель взаємодії між педагогом і дітьми; забезпечення інтересів дитини, задоволення її природних нахилів і потреб; наповнення середовища новинками розвивального характеру, забезпечення складових елементів еколого-розвивального середовища та їх варіативність. Природне розвивальне середовище. Екологічний простір у приміщенні, зміст та його складники. Організація «екологічного простору» в приміщенні дитячого садка: групові куточки природи, зимовий сад, теплиця, кімната природи, акваріум (модель прісноводного водоймища, штучно створена мініекосистема), живий куточок, в якому зберігається екологічний принцип утримання тварин, устаткування їх приміщень під природні умови життя, правильний догляд, екологічна лабораторія.

Еколого-предметне середовище в закладі дошкільної освіти: книги та дидактичні посібники, твори мистецтва, екологічний музей.

Екологічний простір на території закладу дошкільної освіти, зміст та його складники. Організація та обладнання «екологічних просторів» на ділянці дитячого садка: майданчика природи, мікроферми, «куточка незайманої природи» (лісу, луку, пустиря), екологічної стежки, «лікарських грядок», городу, квітника.

Ключові поняття теми: еколого-розвивальне середовище, екологічний підхід, екологічна стежина, куточок лісу, луки, водойми, сад, екологічна лабораторія, зимовий сад, город, квітники, рокарій, ліанник, метеорологічний майданчик, куточок природи, постійні мешканці, тимчасові мешканці, кімнатні рослини, вегетативне розмноження, умови життя, середовище, інсектарій, акваріум, тераріум. ділянка, дерева, кущі, газон, приваблювання птахів, декоративні квіти, обробка ґрунту, посів насіння, висадка розсади, квітник, овочеві культури, сад, ягідник, плодово-ягідні рослини.

Основна література: 1,2,3.

Додаткова література: 4

Лабораторне 1. Вивчення та аналіз еколого-розвивального середовища закладу дошкільної освіти (2 год.)

Змістовий модуль 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лекція 3, 4. Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою (4 год.)

Становлення методики ознайомлення з природою дітей дошкільного віку. Вплив природи на формування особистості: *ретроспективний аналіз*. Я.А.Коменський, Ж.Ж.Руссо, Й.Г.Песталоцці, Ф. Фребель, М. Монтесорі про природу як чинник виховання, джерело фізичного, морального та розумового розвитку дитини; погляди К.Д.Ушинського, Є.М.Водовозової, А.С.Симонович, С.Ф.Русової, А.С.Макаренка та В.О.Сухомлинського на роль природи у формуванні особистості дитини. Науковий внесок Н.Ф. Яришевої у становлення методики ознайомлення дошкільників з природою. Дослідження сучасних педагогів: Г. Беленької, Н. Лисенко, В. Маршицької, З. Плохій, О. Половіної, Г. Тарасенко та ін. Актуальні завдання ознайомлення дітей з природним довкіллям. Вирішення завдань в єдності реалізації освітніх, виховних, розвиваючих цілей.

Класифікація методів. Методи безпосереднього ознайомлення з природою. Спостереження – основний метод формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Значення спостережень в природі у формуванні природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Педагоги-класики Я.Коменський, К.Ушинський, Є.Водовозова, Є.Тихеева, С.Русова, В.Сухомлинський про роль спостережень у природі для формування особистості дитини. Зв'язок спостережень з різними видами діяльності дітей. Види спостережень та їх зміст у кожній віковій групі. Методика організації та проведення спостережень з дітьми різного віку. Основні етапи процесу спостереження. Послідовність розгляду рослин і тварин, об'єктів та явищ природи. Прийоми активізації пізнавальної діяльності дітей у процесі спостереження. Підготовка вихователя до проведення спостережень.

Емоційно забарвлена ігрова діяльність як засіб фізичного розвитку та засіб впливу на естетичну, моральну та когнітивну сфери особистості дитини. Характеристика гри як засобу формування природничо-екологічної компетентності. Види природничих ігор. Творчі рольові ігри. Ігри з природними матеріалами (з піском, снігом, глиною, вітром тощо). Дидактичні ігри. Рухливі ігри.

Праця в природі як один з основних методів формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Погляди видатних педагогів М.Монтесорі, С.Русової, А.Макаренка на роль праці в природі як важливого чинника впливу на формування особистості дитини. Навчально-виховне значення праці, її своєрідність. Педагогічні та гігієнічні вимоги до праці дітей. Види та зміст праці дітей у природі в різних вікових групах. Форми організації праці дітей у природі. Методика керівництва формами організації праці дітей різного віку. Нескладні досліди як метод безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Використання спадщини К.Ушинського, Є.Водовозової, Є.Тихеевої в організації пошуково-дослідницької діяльності з дошкільниками. Значення, зміст дослідів, що проводяться з об'єктами неживої природи, рослинами, тваринами. Методика організації та проведення дослідів з дітьми різного віку. Організація діяльності дітей в науково-природничому центрі.

Ключові поняття теми: види спостережень, структура, етапи, пізнавальна діяльність; творча рольова гра, ігри з природними матеріалами, дидактична гра, рухлива гра; праця в природі, трудові доручення, чергування, колективна праця, досліди, пошуково-дослідницька робота

Основна література: 1,2,3.

Додаткова література: 3,6

Семінарське заняття 2. Організація спостережень, ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

Лекція 5. Методи опосередкованого ознайомлення з природою дітей дошкільного віку

Використання словесних методів щодо формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Зв'язок словесних методів з методами безпосереднього ознайомлення дітей з природою. Вітчизняні педагоги К.Ушинський, В.Сухомлинський про значення розповіді в ознайомленні дітей з природою. Розповіді вихователя, види розповідей. Бесіда як метод ознайомлення дітей з природою. Види бесід, їх зміст. Вимоги до проведення бесід, методика проведення. Словесні логічні завдання як різновид розповіді. Використання художньої природознавчої літератури, творів класиків літератури, українського фольклору, сучасної літератури в процесі ознайомлення дошкільників з природою.

Використання ілюстративних методів щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Ілюстративний матеріал, його класифікація, види. Предметні картини, специфіка їх використання у формуванні природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Особливості використання сюжетних картинок під час ознайомлення дошкільників з природою. Специфіка та своєрідність використання художніх картин І.Айвазовського, М.Глуценка, А.Куїнджі, П.Суходольського, С.Шишка, О.Шовкуненка з метою формування естетичного ставлення до природи. Методика розглядання картин та ілюстрацій. Мультфільми як засіб медіаосвіти дітей дошкільного віку (дослідження З.Алфьорова, М.Аромштам, С.Будзей, І.Зубавіна, А.Ласманіс, Л.Лорензіні, Н.Маркова, К.Мелкозьорова, А.Немирич, О.Петрунько, В.Яковлев, К.Durkin, J.Van Evra та ін.). Класифікація мультфільмів про природу. Вимоги до мультфільмів, призначених для перегляду дітьми дошкільного віку мультфільмів. Особливості використання презентацій, фільмів та відео сюжетів про природу у освітній роботі з дітьми дошкільного віку. Сприймання музики як ілюстративно-супроводжуючий метод ознайомлення дітей дошкільного віку з природою. Творчі музичні завдання, музично-емоційні вправи. Характеристика репертуару: твори, які відтворюють сезонні явища природи, об'єкти природного світу (рослини, птахи, комахи, звірі тощо). Використання театру у вирішенні завдань розвитку емоційного ставлення дітей дошкільного віку до природи.

Ключові поняття теми: розповідь, бесіда, словесно-логічна задача,

дитяча природознавча література, ілюстративний матеріал, предметні картинки, сюжетні картинки, художні картини, мультфільми, презентації, фільми, відео-сюжети, музика, творчі музичні завдання, музично-емоційні вправи, театралізована діяльність.

Основна література: 1,2,3,4

Додаткова література: 2

Лекція 6. Форми організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (2 год.)

Форми організації освітньої роботи з формування природничо-екологічної компетентності дітей (заняття, екскурсія як особливий вид занять, цільові та повсякденні прогулянки).

Значення і місце занять у системі роботи щодо формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку. Інтегрований характер занять екологічного спрямування. Підготовка вихователя до заняття: визначення змісту знань, умінь і навичок, що формуються на занятті, виходячи з вимог програми; відбір матеріалу для занять; використання різноманітних методів і прийомів навчання на заняттях відповідно до завдань програми, інтересів та можливостей дітей. Методика організації і проведення природознавчих занять з дітьми різного віку. Особливості проведення ігор-занять з дітьми раннього віку. Використання на заняттях досвіду і знань дітей, що отримані у повсякденному житті, їх систематизація на заняттях. Індивідуалізація природничої освіти дітей за їх інтересами. Зв'язок занять з іншими формами роботи. Особливості та вимоги до організації екскурсій у природу. Характеристика цільової прогулянки. Особливості організації повсякденної прогулянки, її спрямування на вирішення завдань формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку. Екологічні акції та проекти. Залучення батьків до різних форм організації роботи за освітньою лінією «Дитина у природному довкіллі».

Засоби фіксації знань про природу у дітей дошкільного віку. Необхідність фіксації знань дітей про природу. Ведення календарів природи і погоди: оформлення та зміст у різних вікових групах. Складання гербаріїв, різноманітних колекцій з природного матеріалу; методика їх використання під час закріплення знань дітей про природу. Повсякденні спостереження, праця та пошуково-дослідницька діяльність дітей у куточку природи в різні пори року. Проведення свят і розваг природничої тематики. Значення, місце та методика організації свят природничого характеру. Співпраця ЗДО і сім'ї з питань формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку.

Ключові поняття теми: екологічні заняття, екскурсія, прогулянка, екологічні акції, екологічні проекти, *індивідуалізація, інтеграція*, засоби фіксації, календар природи і погоди, гербарії, колекції, свята і розваги природничої тематики, співпраця

Основна література: 1,2,3

Додаткова література: 5,7

Інтернет-джерела : 1

Лекція 7. Особливості організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку (2 год.).

Технології формування природничо-екологічної компетенції дітей старшого дошкільного віку Формування ставлення до природи в процесі спільної діяльності дорослого і дитини в еколого-розвивальному середовищі ЗДО. Моделювання як метод екологічної освіти. Використання ігрових навчальних ситуацій у формуванні позитивного ставлення до природи. Технологія використання екологічної стежини. Краєзнавчо-туристична діяльність (КТД). Технологія використання театру в екологічному вихованні дошкільників. Інтерактивні технології (смарт-дошка, комп'ютерні ігри екологічного змісту). Освіта для сталого розвитку дошкільнят. Природа та емоційний інтелект. Використання музейного простору в екологічному вихованні дошкільнят. Екологічно-проективна діяльність в дошкільній освіті. Технологія формування правильного ставлення до побутових відходів.

Поняття про авторські технології формування екологічної культури. Формування емоційної сфери дітей раннього віку засобами природи. Формування екологічної культури дітей дошкільного віку засобами казки (А.Беленька, Т.Науменко). Формування естетичного ставлення до природи засобами образотворчого мистецтва (А.Беленька, О.Половіна).

Ключові поняття теми: екологічна стежина, когнітивний підхід, дослідно-експериментальна діяльність, театралізована діяльність, краєзнавчо-туристична діяльність, інтерактивні технології, сталий розвиток, емоційний інтелект, екологічний проект, екологічна культура, казка з науковою основою, естетичне ставлення до природи, художньо-педагогічне спілкування за картиною.

Основна література: 1,2,3

Додаткова література: 3,5,7,8

ПЛАНІ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семінарське заняття 1.

Тема: Еко-освіта майбутнього вихователя як основа відповідального лідерства (2 год.)

1. Аналіз нормативно-правових документів, які висвітлюють проблему екологічної освіти в Україні.

2. Диспут на тему «У природи немає для нас ні нагород, ні покарань, у неї є лише наслідки...»

Питання для обговорення:

- Чи вплинув розвиток інтересу людей до об'єктів природи на умови їхнього життя та на саму природу?
- Чи завжди емоційна реакція при зустрічі з об'єктами і явищами природи стимулює пізнавальний інтерес?

- Чи доцільно оцінювати явища і об'єкти природи з позицій добре – погано?
- Чи можливо впливати на бажання брати участь в екологічно орієнтованій діяльності?
 - Виконання правил поведінки на вулиці, під час прогулянок у парк, сад, ліс, до водойми: формальний підхід чи життєва необхідність?
 - Як досягти самоконтролю поведінки, вчинків з метою охорони та дбайливого ставлення до довкілля?

3.Перевірка самостійної роботи 1.

Основна література: 1,2,3

Додаткова література: 1,2

Змістовий модуль 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Семінарське заняття 2.

Тема: Організація спостережень, ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.)

- **Спостереження**
 - I. Теоретична частина.
 - 1. Розкрити методику організації спостереження в природі в різних вікових групах.
 - II. Практична частина. Моделювання конспектів спостереження у природі з дітьми дошкільного віку.
 - 2. Обговорення змісту та вимог до написання конспекту спостереження:
 - - ознайомитись із структурою конспекту;
 - - виокремити програмові завдання, які зумовили вибір теми і змісту спостереження;
 - - означити програмові завдання спостереження у природі з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку (за вибором);
 - - зазначити обладнання;
 - - здійснити добірку методів і прийомів спостереження з дітьми молодшого, середнього та старшого дошкільного віку;
 - - окреслити етапи спостереження.
- **Гра**
 - Теоретична частина.
 - 1. Розкрити значення ігор з природним матеріалом для особистісного становлення дітей дошкільного віку.
 - 2. Охарактеризувати види ігор в процесі формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку:
 - II. Практична частина.
 - 3. Презентація дидактичної гри (з матеріалом) природничого змісту

з дітьми дошкільного віку (за вибором студента).

- **Праця в природі**
- Теоретична частина.
- 1. Охарактеризувати форми організації праці дітей дошкільного віку в природі.
- II. Практична частина.
- 2. Презентація конспекту праці в природі в різних вікових групах.

Основна література: 1,2,3, 5

Додаткова література: 3,5,8

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Практичне заняття 1.

Тема: Моделювання куточка природи в закладі дошкільної освіти (2 год.)

I. Теоретична частина.

1. Програмові вимоги до рослинних представників та мешканців куточка природи.

2. Особливості догляду за кімнатними рослинами (практичний показ способів розміщення кімнатних рослин, поливання, пересаджування, перевалка, підживлення; підрізування, боротьба з хворобами та шкідниками кімнатних рослин).

3. Облаштування акваріуму в груповій кімнаті закладу дошкільної освіти. Критерії добору об'єктів для акваріуму: рослин, риби, безхребетних.

II. Практична частина.

Створення планів-ескізів куточка природи в різних вікових групах дошкільного навчального закладу з врахуванням наступних критеріїв: естетичний вигляд, забезпечення пізнавальної активності, врахування можливостей забезпечення діяльності дітей, безпеки, врахування екологічного підходу до утримання об'єктів у куточку природи.

III. Перевірка самостійної роботи.

Основна література: 1,2,3

Додаткова література: 3, 4

Змістовий модуль 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Практичне заняття 2.

Тема: Формування естетичного та ціннісного ставлення до об'єктів та явищ природи у дітей дошкільного віку (2 год.)

I. Теоретична частина.

- Єдність чуттєвого та раціонального в пізнанні природи дітьми дошкільного віку.

- Пріоритет методів, що забезпечують безпосереднє і дієве ознайомлення дошкільників з природою, їх значення.

II. Практична частина.

1) Апробація словесних методів ознайомлення з природою:

- розповідь
- бесіди про природу
- словесно-логічні задачі природничого змісту
- читання дитячої природознавчої літератури

2) Презентація студентами ілюстративних методів ознайомлення з природою

- розглядання картин та ілюстрацій
- перегляд мультфільмів
- перегляд фільмів та відео сюжетів про природу
- сприймання музики
- використання театралізованої діяльності

Основна література: 3, 4

Додаткова література: 2

Практичне заняття 3.

Тема: Презентація та аналіз різних форм організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довіллі» (2 год.)

I. Практична частина.

Перегляд відео та аналіз доцільності використання методичного інструментарію у переглянутих формах організації природничо-екологічної діяльності з дітьми дошкільного віку за наступними вимогами:

- Відповідність змісту заняття вимогам БКДО та програми «Дитина»
- Доцільність використаних вихователем методів та прийомів.
- Активність дітей.
- Змістовність наповнення заняття.
- Дидактичне обладнання (забезпечення високого рівня пошуково-дослідницької діяльності дітей).

II. Перевірка самостійної роботи.

III. Перегляд нетрадиційних форм роботи з ознайомлення дітей дошкільного віку з природою: музейні осередки, екологічний театр, екологічний КВК (проводиться на базі ЗДО №). Аналіз.

Основна література: 1,2,3

Додаткова література: 2,3,5

Практичне заняття 4.

Тема: Презентація технологій екологічного виховання дітей дошкільного віку (2 год.)

I. Теоретична частина (з практичним проведенням елементів технології)

1. Використання «екологічної стежини» у освітньому процесі ЗДО.
2. Проблема когнітивного підходу (домінування системи формування екологічних знань) у роботі з дітьми дошкільного віку.
3. Організація дослідно-експериментальної діяльності в ЗДО.
4. Технологія використання екологічної стежини.
5. Технологія використання мистецтва театру.
6. Технологія використання КТД.
7. Інтерактивні технології.
8. Освіта для сталого розвитку дошкільнят.
9. Технологія використання природничих музеїв.
10. Технологія використання казки.
11. Технологія використання мистецтва.

II. Перевірка самостійної роботи.

Основна література: 3, 5

Додаткова література: 2, 7,8

ПЛАНИ ЛАБОРАТОРНИХ ЗАНЯТЬ

Змістовий модуль 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Лабораторне заняття 1.

Тема: Вивчення та аналіз еколого-розвивального середовища закладу дошкільної освіти (2 год.)

Проводиться на базі ЗДО.

I. Практична частина.

Алгоритм моніторингу:

1. Зафіксувати природничі осередки на ділянці ЗДО.
2. Зафіксувати природничі осередки в приміщенні ЗДО.
3. Встановити відповідність наявних об'єктів природи вимогам нормативних документів (БКДО, програма).
4. З'ясувати дієвість функціонування цих осередків (за допомогою бесід з дітьми, вихователями).
5. Створити рекомендації для поліпшення еколого-розвивального середовища ЗДО.

II. Перевірка самостійної роботи.

Основна література: 4, 5

Додаткова література: 1, 6

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Змістовий модуль 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ – 14 год Самостійна робота 1.

1. Побувати на оглядових екскурсіях Геологічної, Палеонтологічної, Зоологічної, Ботанічної експозицій *Національного науково-природничого музею НАН України (вул. Богдана Хмельницького, 15, ст. метро «Театральна» або «Золоті ворота»)* (або відео екскурсії) та представити фото-звіт (4 год.) – 3б.

Критерії оцінювання СР 1 (2):

Фотозвіт представлений файлами (до 10), що відображають ключові моменти експозиції з фото студента, який був відвідувачем. Виконаний з дотриманням вимог, які висувуються до презентації; на корпоративному фоні. Останній файл з коментарем: «Як можна використати отриману інформацію в роботі з дітьми дошкільного віку?». Своєчасно зданий.	3 бали
Фотозвіт містить всі вимоги, але не естетично оформлений, без власного фото або несвоєчасно зданий, або останній файл не відображає конкретної відповіді.	2 бали
Фотозвіт представлений, проте виконаний не відповідно до вимог, не своєчасно. Змістове наповнення не відображає основних аспектів експозицій.	1 бал

2. Створити каталог публікацій сучасних науковців за останні 3 роки з напрямку «Формування еколого-природничої компетентності у дітей дошкільного віку» (2 год) за схемою (2 бали):

№п/п	Автор	Назва публікації	Джерело	Рік випуску, стор.

Критерії оцінювання СР 1 (2) :

Каталог публікацій відображає матеріали, пов'язані з окресленою темою; включає не менше 10 статей, правильно оформлений, не копійований з каталогів, створених іншими студентами. Створений в алфавітному порядку (за автором). Представлений своєчасно	2 бали
Каталог створений студентом, проте не в алфавітному порядку, несвоєчасно представлений, кількість статей менше 10.	1 бал
Каталог, списаний у інших студентів	0 балів

Самостійна робота 2.

Створити каталог характеристик рослинних, тваринних об'єктів та явищ природи для дітей старшого дошкільного віку, орієнтуючись на зміст освітньої програми для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2016 р.) (8 год.) .

Вимоги до каталогу:

- ✓ для кожного об'єкту чи явища має бути окрема картка з якісним його зображенням;
- ✓ наявність правильної наукової назви об'єкта природи;
- ✓ ЦІКАВА та ЛАКОНІЧНА інформація (*не більше 5 речень*) про об'єкт;
- ✓ наявність інтернет-посилань на цікаві відео про вказаний об'єкт чи явище природи.

Критерії оцінювання СР 2 :

Каталог характеристик складений відповідно зазначених вимог	5 балів
Не виконання вимог знижує оцінку в пропорції – мінус 1 бал	<i>4 (-1) бали</i> <i>3 (-2) бали</i> <i>2 (-3) бали</i>
Наявність каталогу	<i>1 бал</i>

Змістовий модуль 2

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ – 14 год.

Самостійна робота 3 (8 год.) – 5 балів.

Розробити та представити екологічний міні-проект (тема за вибором студента) для дітей старшого дошкільного віку

Вимоги до проекту:

- ✓ спрямованість на вирішення завдань формування еколого-природничої компетентності;
- ✓ наявність 3-х етапів проекту (підготовчий, технологічний, заключний);
- ✓ врахування провідного виду діяльності дітей дошкільного віку;
- ✓ стимулювання мисленнєвої та поведінкової активності;
- ✓ передбачення активного залучення батьків до проекту;
- ✓ забезпечення безпосередньої взаємодії дитини з природою (дослідно-експериментальна діяльність, праця в природі);
- ✓ реалізація естетичної та здоров'язберезувальної компоненти дошкільної освіти.

:

№	Критерії оцінювання самостійної роботи 3	Бали
1	Відповідність змісту проекту освітній лінії «Дитина у світі культури» (БКДО ред. 2020 р.)	1

2	Методична грамотність у визначенні мети проекту	1
3	Наявність 3-х етапів проекту: - Наявність проблемного питання до кожного дня проекту - Наявність інтегрованих завдань для дітей - Активізація дітей в різних видах екологічної діяльності	1
4	Фіксація форми закріплення вражень	1
5	Естетичність, стилістична та орфографічна грамотність оформлення проекту	1
Усього		5

Самостійна робота 4.

Презентувати досвід роботи з екологічного виховання у зарубіжних освітніх системах (одна країна за вибором студента) – (6 год.)- 5 балів

Вимоги до презентації:

- ✓ презентація має містити фото або відеоматеріал без тексту;
- ✓ фото або відео повинні бути хорошої якості, змістовні та повністю передавати особливості форм, методів та прийомів роботи з дітьми дошкільного віку у контексті формування природничо-екологічної компетенції, що характерні для певної країни;
- ✓ на першому слайді презентації текстом варто вказати країну та зазначити назву системи роботи з ознайомлення дітей з природним довкіллям (якщо така назва є);
- ✓ слід вказати (за наявності), за якою програмою працюють педагоги;
- ✓ у кінці презентації потрібно вказати інтернет-ресурси, які були використані студентом;
- ✓ презентація повинна супроводжуватися коментарем студента, який свідчить про вільне володіння опрацьованим матеріалом.

Критерії оцінювання СР 4 :

Презентація створена відповідно зазначених вимог	5 балів
Не виконання вимог знижує оцінку в пропорції – мінус 1 бал	4 (-1) бали 3 (-2) бали 2 (-3) бали
Наявність презентації	1 бал

Карту самостійної роботи, де визначено форми академічного контролю, успішність (бали) і термін виконання самостійної роботи бакалаврами, подано у вигляді табл.

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ БАКАЛАВРА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ		
<i>Тема 1.</i> Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку (6 год.)	Семінарське заняття, поточний контроль, залік	5
<i>Тема 2.</i> Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетенції дітей дошкільного віку (8 год.)	Лабораторне заняття, поточний контроль, залік	5
Змістовий модуль 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ		
<i>Тема 6.</i> Форми організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» – 8 год	Семінарське заняття, поточний контроль, залік	5
<i>Тема 7.</i> Технології формування природничо-екологічної компетенції дітей старшого дошкільного віку – 6 год.	Практичне заняття, поточний контроль, залік	5
Разом: 28 год.	Разом: 20 балів	

6. Контроль навчальних досягнень

6.1. Система оцінювання навчальних досягнень студентів

Вид діяльності студента	Максимальна к-сть балів за одиницю	Модуль 1		Модуль 2		Всього РАЗОМ Максимальна кількість балів
		Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	Кількість одиниць	Максимальна кількість балів	
Відвідування лекцій	1	2	2	5	5	7
Відвідування семінарських занять						
Відвідування практичних занять						
Робота на семінарському занятті	10	1	10	1	10	20
Робота на практичному занятті	10	1	10	3	30	40
Лабораторна робота (в тому числі допуск,	10	1				10

виконання, захист)						
Виконання завдань для самостійної роботи	5	2	10	2	10	20
Виконання модульної роботи		1	25	1	25	50
	Разом		57		80	147
Максимальна кількість балів: 147						
Розрахунок коефіцієнта: 1,47 (147:100=1,47)						

6.3. Форми проведення модульного контролю та критерії оцінювання

МКР 1 та МКР 2 передбачає відповіді студентів на 25 питань кожне з яких оцінюється в 1 бал.

№	Форма проведення модульного контролю	Макс. кількість балів	Критерії оцінювання
Змістовий модуль 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ			
1.	Тест	25	Правильно обраний варіант відповіді (у разі закритого тесту) Правильно вписаний варіант відповіді (у разі відкритого тесту) 1 б. за кожну правильну відповідь.
Змістовий модуль 2 МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ			
1.	Тест	25	Правильно обраний варіант відповіді (у разі закритого тесту) Правильно вписаний варіант відповіді (у разі відкритого тесту) 1 б. за кожну правильну відповідь.

6.4. Форма проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

Формою контролю є залік, проводиться за трансферно-рейтинговою системою набору балів під час вивчення дисципліни «Основи природничо-математичних наук з методикою». Розрахунок балів подано у таблиці 6.1.

6.5. Шкала відповідності оцінок

Оцінка	Кількість балів
відмінно	100-90
Дуже добре	82-89
Добре	75-81
Задовільно	69-74
Достатньо	60-68
Незадовільно	0-59

7. Навчально-методична картка дисципліни «Основи природничо-математичних наук з методикою»

Разом: 60 год., лекції – 14 год., семінарські заняття – 4 год., практичні заняття – 8 год., лабораторні заняття – 2 год., самостійна робота - 28 год., МКР – 4 год.

Модулі	Змістовий модуль		Змістовий модуль			
Назва модуля	Модуль I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ		Модуль II. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРИРОДНИЧО-ЕКОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ			
Кількість балів за модуль	53 бали		120 балів			
Лекції	1	2	3-4	5	6	7
Теми лекцій 7 балів	Вступ. Психолого-педагогічні механізми формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.).- 1 б.	Еколого-розвивальне середовище – складова формування природничо-екологічної компетентності дітей дошкільного віку (2 год.) 1 б.	Методи ознайомлення дітей дошкільного віку з природою (4 год.) 2 б.	Методи опосередкованого ознайомлення з природою дітей дошкільного віку (2 год.) 1 б.	Форми організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (2 год.) 1 б.	Особливості організації природничо-екологічної діяльності дітей дошкільного віку (2 год.). 1 б.
Теми семінарських занять 20 балів	Еко-освіта майбутнього вихователя як основа відповідального лідерства (2 год.) 10 б.			Організація спостережень, ігор та праці в природі з дітьми дошкільного віку (2 год.) 10 б.		
Теми практичних занять 40 балів	Моделювання куточка природи в закладі дошкільної освіти (2 год.) 10 б.		Формування естетичного та ціннісного ставлення до об'єктів та явищ природи у дітей дошкільного віку (2 год.) 10 б.		Аналіз різних форм організації діяльності дітей з освітньої лінії «Дитина у природному довкіллі» (2 год.) 10 б.	Презентація технологій екологічного виховання дітей дошкільного віку (2 год.) 10 б.

Теми лабораторних занять 10 балів	Вивчення та аналіз еколого- розвивального середовища закладу дошкільної освіти (2 год.) 10 б.					
Самостійн а робота	10 балів	10 балів				
Види поточного контролю	Модульна контрольна робота 25 балів	Модульна контрольна робота 25 балів				
Підсумко вий контроль	Залік (ПМК) Розрахунок коефіцієнта: 1,47 (147:100=1,47)					

8. Рекомендовані джерела:

Основна (базова):

1. Базовий компонент дошкільної освіти / Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/bazovij-komponent-doshkilnoyi-osviti-v-ukrayini>
2. Дитина. Освітня програма для дітей від 3-х до 7 років. Науковий керівник проєкту: В.О. Огнев'юк, ректор Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор філософських наук, професор, академік НАПН України.. Авт. колектив: Г.В. Беленька, О.Л. Богініч, В.М. Вертугіна, К.І. Волинець та ін.. – К., 2020. - 440 с.
3. Дошкільнятам про світ природи: діти п'ятого року життя / Ганна Беленька, Олена Половіна. – Київ: Генеза, 2016. – 96 с.
4. Дошкільнятам про світ природи: старший дошкільний вік : нав.-метод. посіб. / Г. В. Беленька, Т. С. Науменко, О. А. Половіна. – Київ: Генеза, 2013. – 112 с.
5. Методичні рекомендації до Освітньої програми для дітей від 2-х до 7-ми років «Дитина» / Наук.кер Г.В. Беленька, О.А.Половіна, І.В Кондратець; авт.колектив. : Г. В.Беленька, В. М. Вертугіна,, К. І.Волинець та ін.. - К.ТОВ «АКМЕ ГРУП», 2021. -568 стор.

Додаткова:

1. Беленька Г. Природничі науки в казках, запитаннях, завданнях, дослідах. – Київ: Шкільний світ, 2011. – 112 с.
2. Беленька Г. Експериментально-дослідницька діяльність дітей у природі як технологія пізнавального розвитку // Вихователь-методист дошкільного закладу № 11, 2012. – С. 6-10.
3. Беленька Г. Кімнатні рослини в дитячому садку // Дошкільне виховання – № 1, 2017– С. 7-9.
4. Беленька Г., Половіна О. Пізнавальні прогулянки з дошкільниками // Вихователь–методист дошкільного закладу № 6, 2017. – С. 25-34.
5. Дошкільнятам про світ природи: діти четвертого року життя (молодший дошкільний вік) / Ганна Беленька, Олена Половіна. – Київ: Генеза, 2018. – 128 с.
6. Карук І.В. Пізнавально-дослідницька діяльність з дітьми раннього віку / І.В. Карук . – Молодий вчений. - №5 (69) травень 2019. - С. 136-138.
7. Половіна О.А. Розвиваємо творчий потенціал дітей під час прогулянки / О.А. Половіна // Вихователь-методист дошкільного закладу - №2. – 2019. - С.41-45.
8. Половіна О.А. Формування еколого-природничої компетенції дітей дошкільного віку: здоров'язбережувальний підхід. / Олена Анатоліївна Половіна, Лариса Василівна Гаращенко // Науковий журнал «Молодий вчений» – № 8.1 (60.1) серпень, 2018 р. – С.47-53

Інтернет-джерела:

1.Городинська В. Змістові аспекти підготовки свят та розваг у ЗДО / В. Городинська // Молодь і ринок №4 (171), 2019. – С.83-90 // Режим доступу : <file:///C:/Users/Valia/Downloads/168633-371633-1-SM.pdf>